

Bilbao in cijfers

2
wolven sieren het stadswapen; ze zijn weggelopen uit het wapen van de stichter van de stad, Don Diego López V de Haro.

5
architecten die de Pritzker Prize wonnen, tekenden voor Bilbao: Frank Gehry, Norman Foster, Zaha Hadid, Álvaro Siza en Rafael Moneo.

8
keer werden de voetballers van Athletic Club landskampioen.

9
 Spaanse steden zijn groter dan Bilbao (344.127 inwoners).

12
m hoog is de *Puppy* van Jeff Koons.

23
etages heeft de Isozaki Atea.

73
zilveren ballen telt het kunstwerk *Tall Tree & The Eye* van Anish Kapoor.

165
m hoog is de Torre Iberdrola.

1297
mensen verloren hun baan toen scheepswerf Euskalduna (nu Palacio Euskalduna en Maritiem Museum) in 1984 sloot.

1300
is het jaar waarin López V de Haro stadsrechten aan Bilbao schonk.

24.000
m² grond en de vrije hand kreeg Frank Gehry om het Guggenheim te realiseren.

33.000
bladen van titanium bedekken het Guggenheim.

53.289
vaak in rood-wit uitgedoste toeschouwers passen er in voetbalstadion San Mamés.

251
m hoog is de Monte Artxanda, waarvandaan je dit uitzicht hebt.

Het kompas van Bilbao

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

6

Architectuur – Azkuna Zentroa en Plaza Moyúa

Je kunt het Azkuna Zentroa (voorheen het Alhóndiga Bilbao) 'doen' zoals de geestelijk vader ervan, Philippe Starck, het graag ziet: je fantasie de vrije loop laten tussen de opmerkelijke zuilen. Maar binnen wordt ook allerlei vertier aangeboden. Wandel daarna naar Plaza Moyúa om je te vergapen aan de woonpaleizen uit de bloeitijd van de Ensanche.

Omdat architect Ricardo Bastida de opdracht kreeg een opslagplaats voor wijn te bouwen in het centrum – en dus niet, zoals voor de hand had gelegen, buiten de stad – spande hij zich in het exterieur 'attractief te maken'. Het Alhóndiga (wat letterlijk 'pakhuis' betekent), dat in 1909

Azkuna Zentroa, met helemaal bovenin een zwembad

werd opgeleverd, kreeg inderdaad een prachtig gedetailleerd, modernistisch exterieur. En tot in 1977 werden er wijnen bewaard, maar toen koos men alsnog voor een moderne opslagruimte buiten de stad.

Gehry niet, Starck wel

Een nieuwe bestemming voor het bijzondere gebouw lag voor de hand, maar Frank Gehry wilde voor het Guggenheim geen metamorfose van het Alhóndiga. Een ander plan kreeg wél bijval: de Franse architect Philippe Starck mocht het gebouw omtoveren tot een toonaangevend cultureel en ontspanningscentrum. En daarin slaagde hij glansrijk. Achter de gerestaureerde façade tref je tegenwoordig een bruisend geheel van een bibliotheek, een bioscoop, een expositieruimte, verschillende winkels, cafés, een erg goed restaurant, een fitnessruimte en een zwembad.

Het Alhóndiga heropende in 2010; in 2015 kreeg het een nieuwe naam. Als eerbetoon aan de geliefde burgemeester Iñaki Azkuna, die in 1999 werd gekozen en in 2014 stierf, heet het nu Azkuna Zentroa. Azkuna ontving in 2012 de World Mayor Prize voor zijn leiderschap in de periode dat Bilbao zijn vervuilde industrie inruilde voor culturele aantrekkingskracht.

Feest van zuilen

Het aardige is dat het **Azkuna Zentroa** als een soort reusachtig overdekt plein functioneert. Philippe Starck heeft namelijk alle faciliteiten ondergebracht aan de zijkanten, onder de grond of in drie strakke kubusvormige gebouwen die op zuilen rusten en daardoor het enorme vloeroppervlak (6000 m²) vrijlaten. Die 43 zuilen maken het tot een feest om in de ruimte rond te dwalen omdat ze er stuk voor stuk anders uitzien. Samen geven ze als het ware een lesje kunstgeschiedenis, want ze refereren aan allerlei stijlperiodes, komen uit diverse culturen en zijn vervaardigd van uiteenlopende materialen. Starck werkte samen met de Italiaanse designer Lorenzo Baraldi, die voor de uitvoering van iedere zuil het beste atelier uitzocht. Wat trouwens betekende dat verschillende exemplaren met speciaal vervoer uit Italiaanse steden naar Bilbao moesten worden overgebracht!

De in 1949 in Parijs geboren **Philippe Starck** ziet het liefst dat bezoekers als onschuldige kinderen de 43 kolommen in het Azkuna Zentroa op zich laten inwerken en daarbij hun fantasie niet belemmeren. En van dat proces lijkt Starck romantische verwachtingen te hebben: 'Achter de zuilen verstoppemensen zich, worden ze verliefd, kussen ze. Achter de zuilen bespioneren mensen elkaar, doden ze, en er worden afspraken geboren...'

Een van de 43 zuilen van Philippe Starck

San Sebastián

Ongeveer 100 km ten oosten van Bilbao ligt de mooiste badplaats aan de Spaanse noordkust: San Sebastián, in het Baskisch Donostia. Ontdek er het fijne strand, de vergane glorie, de prachtige beelden van Chillida en Oteiza, de leuke winkeltjes en natuurlijk de heerlijkste pintxos.

Schelpvormige baai Unieke ligging

San Sebastián dankt zijn charme grotendeels aan de ongelooflijke ligging. De goudgele zandstranden van de stad omarmen een diepblauwe baai, de schelpvormige **Bahía de la Concha** (*concha* betekent schelp). Aan beide uiteinden van de armen liggen groene bergen, in het oosten de Monte Urgull, in het westen de Monte Igueldo. Halverwege de baai ligt een eilandje: **Isla de Santa Clara**.

San Sebastián ligt ook aan de monding van de Urumea, aan de oostkant van de Monte Igueldo. Vooral de strategische ligging aan die rivier zorgde ervoor dat de stad zich in de 12e en 13e eeuw ontwikkelde als een praktische uitvalsbasis voor de handel over zee. Er werd toen gewoond en gewerkt in wat nu Parte Vieja heet, het oude gedeelte: de fantastische wijk vol pintxosbars en winkels, aan de voet van de Monte Urgull, waar ook de oude vissers- en handelshaven is.

Aantrekkingskracht op de rijken Belle époque

Na 1873 werd de stad uitgebreid met de wijk die tegenwoordig met Centro wordt aangeduid, ten zuiden van Parte Vieja. Het Parijs van architect Haussmann fungeerde daarbij als voorbeeld, dus er verrezen statige straten die elkaar haaks kruisen. Het Estación del Norte kreeg een dak van Gustave Eiffel. En voor de arcades op Plaza del Buen Pastor, waar de gelijknamige kathedraal verrees, stond de Rue de Rivoli in de lichtstad model.

In 1887 kwam er een immens casino (nu het stadhuis). Met al deze ingrepen groeide San Sebastián uit tot de badplaats van

de Europese aristocratie, die er heel wat exuberante villa's liet optrekken. Een extra impuls kreeg deze ontwikkeling toen koningin María Cristina het Palacio de Miramar als buitenverblijf liet bouwen.

Iconische balustrade

Stranden 🏖️ kaart 5, C-F 3-5
Het halfcirkelvormige strand langs de Bahía de la Concha bestaat uit twee delen: westelijk het kleinere **Playa de Ondaretta** en oostelijk het grotere **Playa de la Concha**. Langs de laatste loopt een brede boulevard, de Paseo de la Concha, die wordt begrensd door een schitterende, door Juan Rafael Alday ontworpen gietijzeren balustrade die is uitgegroeid tot het embleem van de stad.

Paleis met tuin

Palacio Miramar 🏰 kaart 5, D 5
De beide stranden worden onderbroken door een hoger gelegen park op een rots, waarin het Palacio Miramar staat. Het werd in 1893 opgeleverd en in Engelse cottagestijl gebouwd door architect Ralph Selden Wornum. Hier bracht de koninklijke familie haar vakanties door; koningin Victoria Eugenia zou de laatste zijn. Het huis kun je niet bezoeken, het park wel.
Tuin Palacio Miramar: apr.-sept. dag. 8-21, okt.-mrt. dag. 8-19.30 uur

Grandioos uitzicht

Monte Igueldo 🏞️ kaart 5, A-B 2-3
Hoe fantastisch San Sebastián is gesitueerd, is vooral goed te zien vanaf de Monte Igueldo. De 150 m hoge berg aan de westzijde van de baai kun je oplopen of oprijden, maar veel leuker is het om met de **funicular** te gaan.

Het stationsgebouwtje vind je aan Plaza del Funicular, vlak achter de tennisbanen. Boven tref je bovendien een aandoenlijk ouderwets amusementspark.

monteigueldo.es: voor tijden en prijzen

Beeld van Eduardo Chillida Peine del Viento

Aan het eind van het Playa de Ondarreta, aan de voet van de Monte Igueldo, staat een schitterend werk van beeldhouwer Eduardo Chillida. Het van cortenstaal vervaardigde *Peine del Viento*, wat 'kam van de wind' betekent, dateert uit 1976. Het bestaat uit drie verschillende sculpturen die ieder 10 ton wegen en die werden bevestigd op rotsen in zee.

Beeld van Jorge Oteiza

Construcción Vacía 🏰 kaart 5, E 2
De 'tegenhanger' van Chillida's meesterwerk staat onder aan de Monte Urgull. Rond deze 123 m hoge berg loopt een brede promenade, de Paseo Nuevo. Bij mooi weer een idyllische wandelroute, bij harde wind een echte golfbreker. Dan slaan er huizenhoge golven tegen te pletter. Langs deze paseo staat het roestkleurige beeld van Jorge Oteiza, *Construcción Vacía*, dat 'lege constructie' betekent.

Nog een fantastisch uitzicht

Monte Urgull 🏞️ kaart 5, E-F 1-2
Via slingerende paden kun je op de

Monte Urgull naar boven wandelen, opnieuw voor het sublieme uitzicht. Al vanaf de 12e eeuw werd deze berg gebruikt voor militaire doeleinden. Op de top vind je dan ook het **Castillo de la Mota**, een kasteel dat het vroegere havenplaatsje bewaakte. Tegenwoordig herbergt het een museum dat is gewijd aan de geschiedenis van de stad: **Casa de la Historia**. Ook is er het 12 m hoge betonnen beeld Sagrado Corazón, een reusachtige Christusfiguur uit 1950.

Casa de la Historia: juli-aug. dag. 11.30-19, Pasen-juni, sept.-half dec. wo.-zo. 10-17.30 uur

Drukte op het water

El Puerto 🏰 kaart 5, E-F 2-3
In de haven ligt een enorme vloot aan vissersbootjes, *txalupas* en *txipironeras*, die 's nachts uitvaren om baby-inktvisjes te verschalken. Ook ligt er een heel contingent aan plezierjachten. Ertussen manoeuvreren de blauw-witte boten die op en neer varen naar Isla de Santa Clara. Eeuwenlang is de stad afhankelijk geweest van de bedrijvigheid die hier heerste. Al in de middeleeuwen vertrokken hier vissersbootjes. In de zuilengang aan de voorkant van de traditionele vissershuisjes, die langs het water staan, werden eertijds netten gerepareerd. Verscheidene huisjes zijn nu omgetoverd tot gezellige, maar nogal toeristische restaurants met grote terrassen.

San Sebastián gezien vanaf de Monte Igueldo